

**Næringsstrategier
for
Hemnes kommune
2014 – 2023**

Innhold

	Side
Bakgrunn	2
Nå-situasjonen for næring og sysselsetting i Hemnes	3
Hemnes - en pendlerkommune	4
Bedrifter og næringsdrivende	4
Utviklingstrekk innen næringslivet i Hemnes	4
Utdanning og kompetanse i et næringsperspektiv	5
Sysselsetting etter aldersgrupper.	5
Kvinner i arbeidslivet.	6
Status for næringsarbeidet i Hemnes i 2013.	6
Eksisterende planer og organisering	7
Planstrategi, kommuneplanens samfunnsdel og ny næringsplan.	7
Eksterne beslutninger	8
Økonomiske rammer	8
Satsingsområder	9
1. Infrastruktur.	8
2. Nyetableringer, kompetansesatsing og bedriftsutvikling	9
3. Landbruk	11
4. Reiseliv	13
5. Varehandel, service- og tjenesteyting	14
6. Bygg og anlegg, transport	15
7. Kulturbaserte næringer	15
8. Vannkraft/ energiproduksjon	16
Framtidig organisering av næringsarbeidet	17

Næringsstrategier for Hemnes kommune 2014 – 2023

Bakgrunn:

Eksisterende planer for næringsarbeidet nærmer seg 10 år, og det er derfor tid for å gjennomgå strategiene og planene på nytt både i forbindelse med kommuneplanens samfunnsdel og i lys av erfaringene med næringsarbeidet de siste 10 årene.

Prosess:

Rådmann oppnevnte en administrativ arbeidsgruppe bestående av Håkon Økland som leder, Marit Valla (bygdeutvikler) og Kjell Arne Odden (sekretær) med oppdrag å innhente data, gjennomgå erfaringene fra dagens næringsarbeid og utarbeide forslag til nye næringsstrategier. Ordfører, varaordfører og rådmann har deltatt i gruppen ved anledning/ behov.

Næringsstrategiene bygger på overordna plandokumenter som den kommunale planstrategien og kommuneplanens samfunnsdel, og framdriften ble derfor tilpasset arbeidet med disse samtidig som de ble sett i sammenheng. Sistnevnte plan var ute på åpen høring med høringsfrist 25. august - og ble sluttbehandlet i kommunestyret 12. september. Etter at kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt av kommunestyret, foreligger det endelige grunnlaget for å behandle og vedta næringsstrategiene og næringsplanen.

Arbeidsgruppa har utarbeidet et høringsdokument om næringsstrategiene som m.a. bygger på høringsutkastet til samfunnsplan. Dokumentet har vært ute på åpen høring med en spesiell oppfordring til næringslivet i kommunen om å engasjere seg i kommunens næringssetting og –prioriteringer.

Høringsfristen var 01.10. 2013. Det kom ikke inn høringssvar inne fristen.

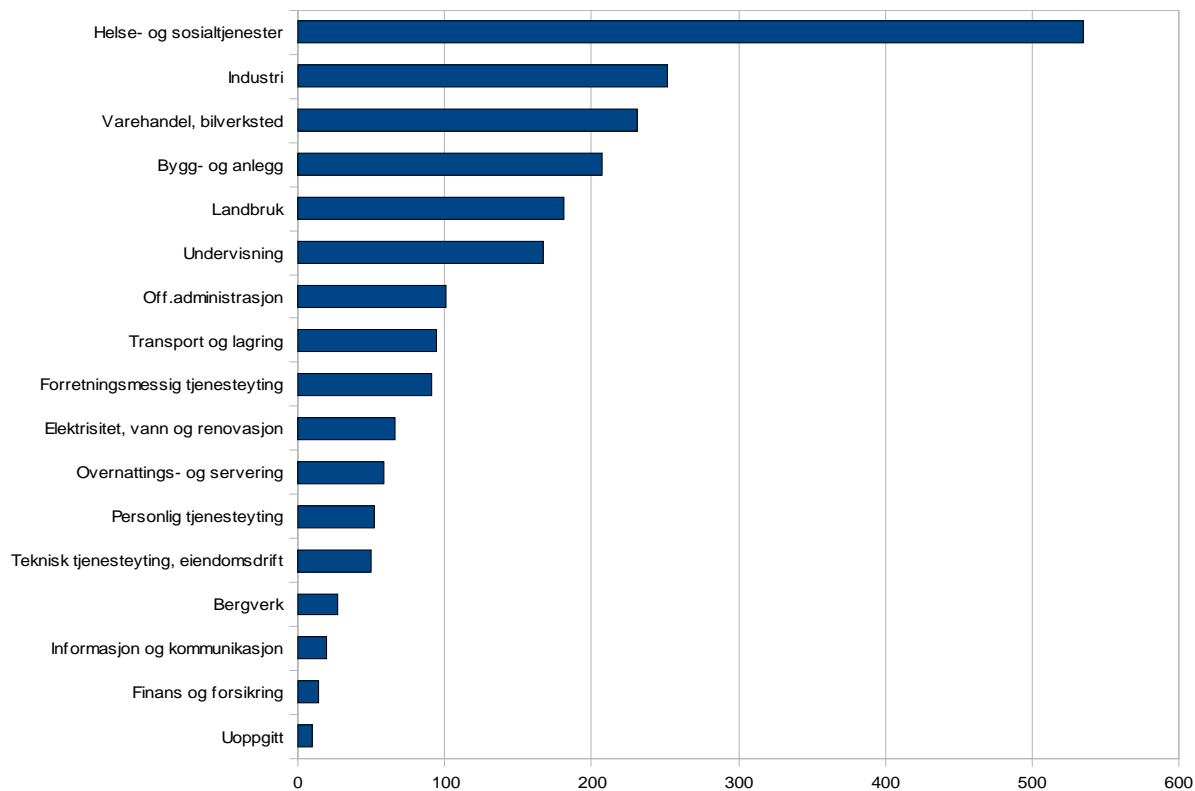
Formannskapet behandlet planen i møte 15.10.13 og vedtok å sende den ut på en høringsrunde til de politiske partier før den endelige behandlingen i kommunestyret. Høringsfristen ble først satt til 1 mnd, men senere utvidet til 31.12.2013. Det kom ikke inn høringssvar fra de politiske partiene.

Planforslaget ble forelagt formannskapet til behandling 28.01.2014 - og kommunestyret til sluttbehandling og godkjenning 22.04.2014.

For gjennomføring av det løpende næringsarbeidet utarbeides det en næringspolitisk handlingsplan som revideres årlig – jfr. kommuneplanens samfunnsdel kap. 3.2. Formannskapet vedtar handlingsplanen.

Nå-situasjonen for næring og sysselsetting i Hemnes

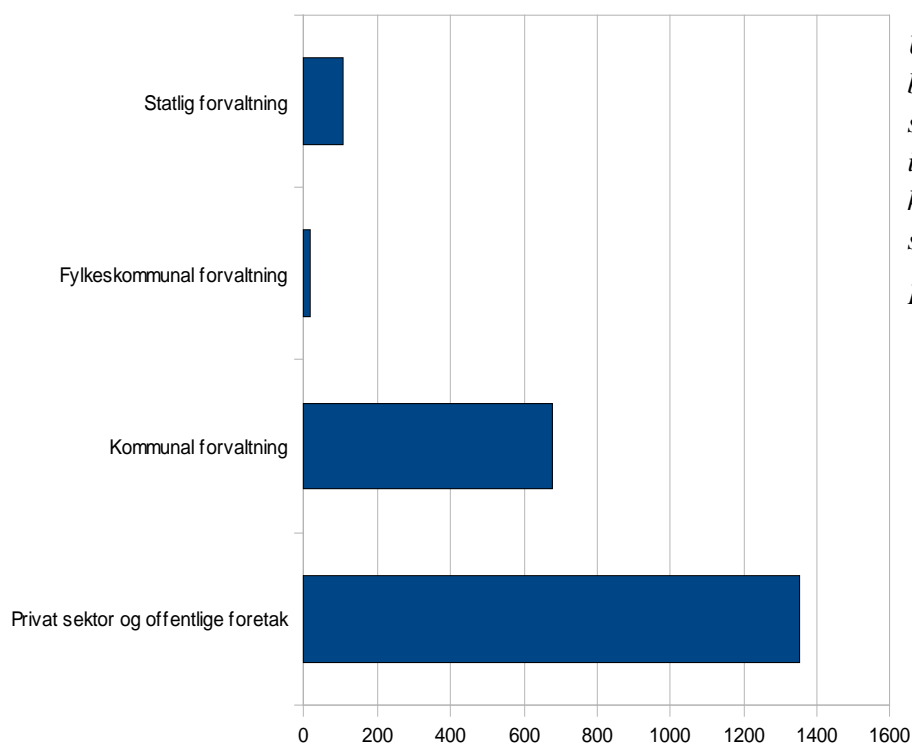
Sysselsatte 4. kvartal 2011 (siste tall) fordelt på bransjer (Kilde: SSB):

Diagrammet viser at 2.153 innbyggere i aldersgruppen 15 – 74 år i Hemnes kommune var sysselsatt i 4. kvartal 2011. Statistikken sier ingenting om graden av sysselsettingen.

Kulturnæring er ikke registrert som egen bransje og kommer derfor ikke fram i oversikten. I spørreundersøkelsen mot næringslivet våren 2013 oppgav 13% at de drev med kulturbasert næring.

Næringsstruktur i Hemnes:

Ut fra diagrammet kan en beregne at 37% av de sysselsatte i Hemnes er ansatt i offentlig forvaltning - der kommunen er den desidert største arbeidsgiveren.

Kilde: SSB

Hemnes - en pendlerkommune.

År	2001	2006	2011
Sysselsatte totalt	1992	1976	2153
Sum utpendling til nabokommuner	446	469	565
Tot. sum utpendling	587	602	720
Utpendling % av sysselsatte	29,5%	30,5%	33,4%
Innpendling til Hemnes	119	122	262
Innpendling i % til Hemnes	6,0%	6,2%	12,2%
Netto utpendling	468	480	458
Netto utpendling i %	23,5%	24,3%	21,3%

Tabellen viser at selv om pendlingen har økt kraftig de siste 5 årene, så har netto utpendling gått ned - dvs. at Hemnes kommune ikke bare har styrket sin posisjon som bostedskommune, men også som arbeidssted i forhold til nabokommunene. Det er også en svært positiv utvikling i antall sysselsatte de siste 5 årene. Kilde: SSB

Bedrifter og næringsdrivende

Det er registrert ca. 150 bedrifter med ulike selskapsformer i Hemnes pr. 1/1 2013 - hvorav aksjeselskap utgjør 110 stk. Det er registrert 430 enkeltpersonforetak, men etter en nøyere gjennomgang av registeret, har vi funnet at det er ca. 200 av dem som er aktive på ulike nivå. På bakgrunn av dette har kommunen laget et kontaktregister mot næringslivet som inneholder ca. 230 ulike e-postadresser.

Næringslivet domineres av små bedrifter der enkeltpersonforetakene er i stort flertall. Det er 12 bedrifter i kommunen med 10 ansatte eller mer, og 3 virksomheter har over 50 ansatte.

Som et ledd i arbeidet med næringsstrategiene bestilte Hemnes kommune vinteren en næringslivsundersøkelse hos Polarfakta. Svarprosenten var på hele 48 % (112 svar), og undersøkelsen gav viktige tilbakemeldinger både på hvordan næringslivet opplever kommunen som næringsutvikler og hvilke forventninger næringslivet har. Tilbakemeldingene vil være noe av grunnlaget for de strategiske valg som behandles i dette dokumentet.

På spørsmålet om etableringsår for bedriften svarte halvparten at den var etablert etter år 2000, og bare 10 % var etablert før 1960. Omfanget av næringslivet i Hemnes er forholdsvis stabilt. De siste 10 år er det bare registrert konkurs i 4 selskaper i kommunen, mens det er 88 nyregistrerte selskaper.

Utviklingstrekk innen næringslivet i Hemnes.

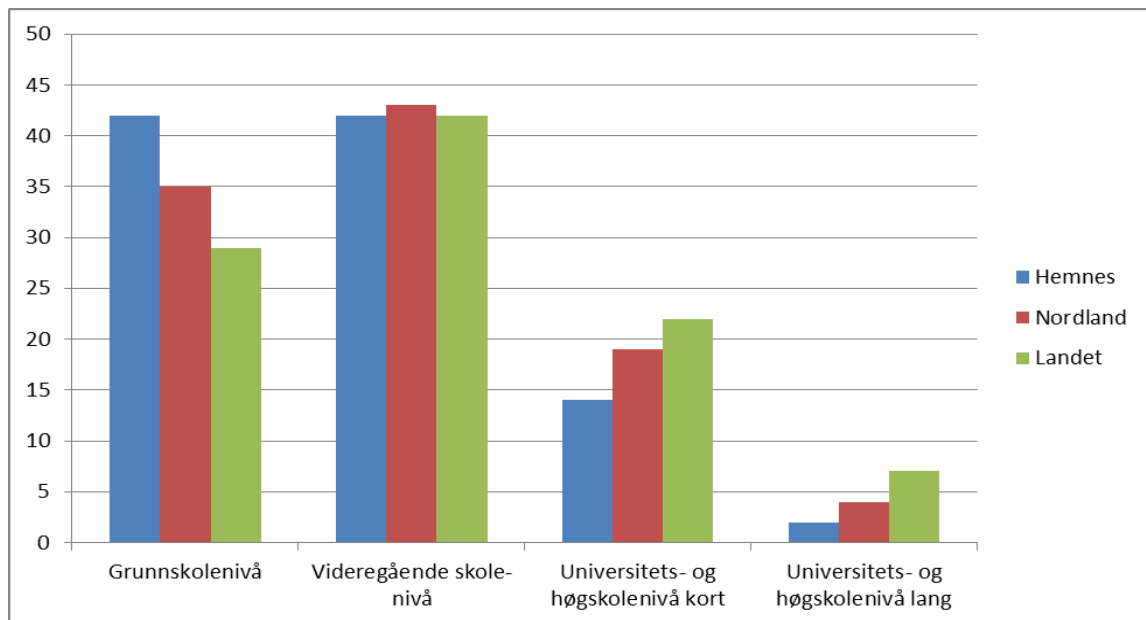
Antall sysselsatte i Hemnes har økt med 177 personer i perioden 2006 - 2011, og netto pendling har gått ned til tross for betydelig økt utpendling. Til tross for noen mørke skyer i konkurranseutsatte næringer (ma. for den tradisjonsrike båtproduksjonen), så er nærings- og arbeidslivet i Hemnes inne i en positiv trend med vekst og utvikling. Satsingen innen landbruket i kommunen har vært formidabel de siste årene, og kommunen har vært med å bidra både faglig og økonomisk til dette.

Utdanning og kompetanse i et næringsperspektiv

Generelt har Helgeland en lav andel av befolkningen med høyere utdanning. Det henger først og fremst sammen med at det er få tilbud på høgscole- og universitetsnivå i regionen.

I næringsssammenheng kan dette være en begrensning for utvikling av næringslivet i bransjer der det kreves høg teoretisk kompetanse - og i neste omgang begrense muligheten for etablering av denne type bedrifter. Resultatet kan bli en utvikling der områder/ regioner med liten andel høgt utdanna befolkning blir hengende stadig mer etter i sysselsetting og rekruttering av nye arbeidstakere. Spesielt familiens økende behov/ ønsker om to kompetansearbeidsplasser i rimelig nærhet er en stor utfordring i rekrutteringsarbeidet.

Utdanningsnivå i Hemnes, Nordland og landet - prosentvis fordeling personer over 16 år:

Diagrammet viser at Hemnes sin andel av befolkningen med høyere utdanning er mye lavere enn for landet som helhet, mens for videregående skole er det jevnt. Kilde: SSB

Sysselsetting etter aldersgrupper.

Andelen sysselsatte i Hemnes mellom 25 og 55 år viser et nivå på linje med både våre nabokommuner og gjennomsnittet for Nordland fylke. Etter fylte 55 år har imidlertid innbyggerne i Hemnes en betydelig lavere andel yrkesaktive (55,2 %) enn både i nabokommunene Rana (60,6 %) og Vefsn (64,8 %) – og gjennomsnitt i fylket (63,6 %).

Noe av forklaringen ligger nok i typen arbeidsliv ved at en betydelig andel manuelt og tungt arbeid forventes å gi lavere pensjonsalder (inkludert uførepensjon). Her vil det forventes å være tydelige forskjeller mellom by og land pga. jobbenes karakter. En kan likevel ikke se bort fra at det ligger en framtidig arbeidskraftreserve og kompetanse blant våre potensielle tidligpensjonister ved at sysselsettingsandelen i denne aldersgruppen kommer til å øke i Hemnes p.g.a. mindre fysisk krevende arbeid.

Kvinner i arbeidslivet.

Mange kvinner synes å ha andre preferanser for yrkesvalg enn menn der det er stor valgfrihet innen utdanning og arbeidsmarked. Uten å gå nærmere inn på årsakene til dette, så viser det et behov for et differensiert jobbtildbud dersom en skal satse på økt bosetting av familier i yrkesaktiv alder. I tillegg øker utdanningsnivået og dermed forventningen til å kunne finne to interessante jobber i rimelig nærhet for en familie. Denne mekanismen synes å kunne være en av de sterkeste faktorene for sentralisering av både næringsliv og offentlig forvaltning/ tjenester når arbeidstakerne har muligheter til å velge "på øverste hylle".

Status for næringsarbeidet i Hemnes i 2013/14.

Hemnes kommune har gjennom planarbeidet i kommunen bidradd til næringsvirksomhet ved å tilrettelegge næringsarealer i og ved tettstedene.

Kommunen har bidradd med direkte støtte og rentefrie lån til investeringer og etableringer med ca. 3 mill. pr. år med utgangspunkt i næringsfond «Vern Vefsna» på 7,5 mill. (tilsagn august 2009). Fondet er for tiden disponert med tilsagn om tilskudd og lån. Kommunen har foretatt en videreføring i redusert omfang etter 2011 med bevilgning fra egne midler og har støttet den tunge landbrukssatsingen med betydelige midler - spesielt de siste 3 - 4 årene.

I 2012 avholdt Rana næringsforening (RN) månedlige næringslivslunsjer i samarbeid med Helgeland sparebank og kommunen som en prøveordning. Det langsiktige målet var å skape en møteplass der næringsdrivende kan finne sammen, danne nettverk og utvikle et samarbeid for å stå sterkere i markedet i konkurransen om anbud etc.

Det ble avholdt en egen næringslivslunsj på Hemnesberget for kulturnæringsaktører for å komme i nærmere dialog med dem og søke å etablere nettverk.

Kommunen har laget en liste med kontaktinformasjon til bedrifter og aktive næringsaktører i kommunen – inkludert kulturnæring og landbruk.

I mai 2013 ble næringslivet invitert til samling på Finneidfjord samfunnshus for å informere om kommunens arbeid med næringsstrategier og RN sin virksomhet og tilbud. Dersom tilslutningen i antall medlemmer blir god nok, kan det etableres en «lokalavdeling» av RN i Hemnes.

Kommunen har vært og er med i flere prosjekter som har næringsutvikling som mål eller delmål - m.a. Okstindan rundt, Villmarksveien, Aktivt landbruk og etablering av et vannsenter i Korgen.

Kommunen jobber med et forprosjekt med tanke på å bli godkjent som medlem i Norske parker med «Okstindan natur- og kulturpark».

Kommunen har opprettet ny stilling som bygdeutvikler. Satsingen vil kunne styrke kommunens rolle i utviklingsarbeidet – m.a. med muligheter til å ta en mer aktiv og utadrettet rolle.

Eksisterende planer og organisering

Tidligere dokumenter for næringsutvikling i Hemnes kommune er "Tiltaksplan for næringsutvikling i Hemnes kommune 2003-2004" utarbeidet av Aktiv Næringssservice as. Vedtektene for bruk av næringsfondet i Hemnes er av enda eldre dato.

Organiseringen av næringsarbeidet:

Formannskapet er næringsutvalg med bevilgningsmyndighet inntil 1 mill. pr. prosjekt.

Kommunen har en førstelinjetjeneste som kan gi råd i forbindelse med etableringer, formidler kontakt med Innovasjon Norge og saksbehandler søknader og andre henvendelser fra næringslivet.

Kommunen har ut over dette en avtale med Aktiv Næringssservice AS i Mo i Rana for oppfølging og veiledning av etablerere og næringslivet for øvrig der behovet ikke kan dekkes av egen førstelinjetjeneste. Denne tjenesten har vært benyttet i forbindelse med etablereropplæring, individuell rådgiving og hospitering ved etablerersenteret over litt lengre tid.

Hemnes kommune er en av få kommuner som har en felles administrativ organisering av næringsarbeidet mot landbruk og øvrige næringer.

I hht. planen fra 2004 forvaltes det løpende næringsarbeidet av "Team Hemnes" bestående av ordfører, rådmann og næringsansvarlig i administrasjonen. Det er også åpnet for at andre - f.eks. representanter fra næringslivet, kan trekkes inn i teamet når det er relevant. Da det ikke har vært noen aktiv organisering innen næringslivet i Hemnes, har ikke denne muligheten vært benyttet.

Næringsansvarlig deltar i et nettverk med de andre næringsansvarlige innen IHR for å utveksle erfaringer og ideer i næringsarbeidet og øke kompetansen på området.

Kommunen har en samarbeidsavtale med Innovasjon Norge m.a. om kontordager lokalt.

Kommunen er medlem av miljøfyrtårnordningen og følger opp bedrifter som ønsker å bli sertifisert.

Planstrategi, kommuneplanens samfunnsdel og ny næringsplan.

Næringsplanen skal fokusere på ressursbehov, satsingsområder og prinsipper for kommunens næringsarbeid, mens de konkrete tiltakene bør avklares i en mer kortsiktig handlingsplan innenfor tilgjengelige budsjettammer.

I kommuneplanens samfunnsdel er det angitt følgende forutsetninger og mål:

Hovedmål 3 (næring):

I 2025 har Hemnes et konkurransedyktig næringsliv og er en attraktiv kommune for arbeidstakere og bedrifter på Helgeland

Omtrent halvparten av bedriftene i Hemnes er registrert etter 01.01 2000. Dette viser at bedriftslivet har stor utskifting, og at det er viktig å legge til rette for nyetableringer.

Næringsarbeidet skal derfor ha høy prioritet for å øke verdiskapingen og sikre arbeidsplasser til befolkningen. Dette skjer i en situasjon der den internasjonale konkurransen, og kravene til formgiving og kvalitet stadig øker.

Dagens bedriftseiere skal være viktige partnere i kommunens næringsarbeid. En næringsforening kan fylle denne partnerrollen på en god måte.

3.1 Hemnes kommune skal være en relevant støttespiller og ressurs for etablerere og etablert næringsliv

- Hemnes kommune skal ha eller formidle kompetanse som etterspørres av etablerere og etablert næringsliv.
- Hemnes kommune skal kunne stille med økonomiske ressurser til bedriftsetableringer og utvikling av etablert næringsliv.
- Hemnes kommune skal bidra til å skape og styrke samhandlingsarenaer mellom næringsaktører, kommunen og andre aktuelle aktører.
- Hemnes kommunes arealplaner skal være oppdaterte, og det skal legges til rette for at næringsområder med god infrastruktur er tilgjengelige.

3.2 Den næringspolitiske handlingsplanen skal evalueres årlig

- Landbrukets stilling i kommunen må opprettholdes og videreutvikles.
- Barn og unge skal få en god innføring i etablerer- og gründervirksomhet og stimuleres til selvstendig og kreativ tenking for slik å legge grunnlaget for mange nyetableringer på sikt.
- Kulturbaserte næringer skal ha tilbud om full integrering i det løpende næringsarbeidet for å utvikle nye og spennende arbeidsplasser innenfor kreativ virksomhet.
- Hemnes kommune skal legge til rette for at næringslivet i Hemnes videreutvikles og styrkes også ved at frivillige organisasjoner og personer inviteres til å bidra med sin kompetanse og ressurser.
- Hemnes sentrale plassering på Helgeland skal utnyttes i kommunens næringspolitiske satsing.

Den kommunale planstrategien angir at:

"Folkehelseperspektivet og kultur og frivillig arbeid skal innarbeides som en del av alle kommunens planer."

Eksterne beslutninger

Statkraft sin renovering og utbygging av Røssåga-anleggene de nærmeste årene en den enkeltsatsingen som vil ha størst ringvirkninger for det lokale næringslivet - spesielt i Korgen-området. Ca. 1, 5 milliarder skal investeres - hvorav ca. halvparten er anleggsarbeid der lokale aktører har muligheter til å delta i anbudsprosessene som underleverandører og tilby andre tjenester. I tillegg vil den lokale etterspørselen etter varer og tjenester generelt øke.

Bygging av småkraftverk vil også medføre betydelige investeringer med lokale ringvirkninger.

Økonomiske rammer

Det må være en tett sammenheng mellom ambisjonene i næringsstrategiene og de økonomiske rammene hvis næringsstrategien skal bli reell.

Nærings- og utviklingsarbeid er ingen lovpålagt oppgave for kommunen bortsett fra det å være lokalkontor for Innovasjon Norge for BU-søknader i landbruket. Ved ressursfordelingen kommer derfor næringsarbeidet i andre rekke etter de lovpålagte og rettighetsbestemte oppgavene som kommunen har - selv om et vellykka næringsarbeid i noen sammenhenger kan være en forutsetning for en positiv samfunnsutvikling.

Hemnes kommune har store kraftinntekter, men sliter økonomisk både pga. et høgt driftsnivå og tidligere finansdisposisjoner. Pga. den økonomiske situasjonen har kommunen i hovedsak brukt

kraftinntektene til avdrag på egne investeringer. Midlene til næringsfond har derfor de siste årene vært hentet fra ekstraordinære engangsinntekter som Vefsnafondet, utbyggingsavtale med Statkraft (Kjensvatn) og ekstraordinært utbytte fra Helgelandskraft. En slik avhengighet av engangsinntekter gir uforutsigbarhet og kan fort føre til stor forskjellsbehandling av næringslivet over tid alt etter tilgangen på kapital.

Fylkeskommunale midler til næringsfond:

Nordland fylkeskommune fordeler hvert år næringsfond til de fleste kommunene i Nordland (11,1 mill. til 27 kommuner i 2013). Hemnes kommune er pga. kraftinntektene ikke berettiget midler fra dette fondet. I stedet høster fylkeskommunen 10 - 12 mill. kr. pr. år fra konsesjonskraft som er produsert i Hemnes.

Økonomiske prioriteringer i næringsarbeidet:

Et kommunalt næringsfond vil aldri få en størrelse som vil gjøre det til hovedfinanssiør av store investeringer. Skal kommunen gå tungt inn økonomisk i enkeltprosjekter, må det være unntaksvis fordi satsingen vil være av avgjørende betydning for arbeidsplasser, sysselsetting og lokal verdiskaping.

Både ut fra svarene i spørreundersøkelsen og strategiske vurderinger, vil det med knapphet på bedriftsretta midler være rett å bruke disse til etablererstøtte, rådgiving, bistand i søkeprosesser, faglig oppfølging og kompetanseheving framfor en begrenset investeringsstøtte som har begrenset økonomisk betydning for gjennomføring av prosjektene.

Den tunge økonomiske satsingen bør ligge på tilrettelegging for næringslivet i form av utbygging av infrastruktur og tilgjengelige og attraktive næringsarealer og sentrumsområder.

Satsingsområder

Fra bransjeoversikten ser vi at næringslivet i Hemnes er svært variert og det kan ut fra det være vanskelig å peke ut noen spesielle satsingsområder/ bransjer innen næringsvirksomhet. I den kommunale planstrategien står det imidlertid følgende som blir retningsgivende for næringsarbeidet: *"Næringsarbeidet vil alltid være et viktig kommunalt satsingsområde. Det må satses på verdiskapende virksomhet, næring basert på naturressursene – spesielt primærnæringene og næring knyttet til reiseliv. Næringsutvikling må derfor være et prioritert område i Hemnes kommune."*

I forhold til arealbruken sier planstrategien: *"Kommuneplanens arealdel er i hovedsak robust i forhold langsiktig arealbruk, men det er behov for snarlig revisjon av en del av kommunedelplanene. I tillegg er det behov for en ny kommunedelplan med tilrettelegging for hyttebebyggelse og reiseliv. Revisjon av de eksisterende kommunedelplanene er i hovedsak knyttet til sentrumsutvikling av tettstedene."*

1. Infrastruktur.

Bakgrunn:

Kommunens hovedansvar for infrastruktur vil gjelde kommunale veier, bolig- og næringsarealer og sentrumsutvikling. I tillegg vil kommunen måtte bidra og ta en aktiv rolle dersom det skal bygges ut bredbånds- og mobiltilgang i de deler av kommunen der det ikke er kommersielt grunnlag for utbygging av slik infrastruktur.

Mål:

I planstrategien står det: *"For å gjøre Hemnes kommune til en attraktiv bosteds- og næringskommune må det legges til rette for god infrastrukturutbygging. Som en del av denne utbyggingen må tilgang til bredbånd i form av fiberløsninger prioriteres."*

Beskrivelse:

I spørreundersøkelsen rettet mot næringslivet svarte over halvparten at mobildekning og bredbånd var svært viktig, sammen med tilgjengelige næringsarealer.

Hemnes kommune er en pendlerkommune der ca 1/3 av arbeidstakerne pendler ut av kommunen for å finne arbeid. Største andelen pendling er til/ fra nabokommunene - og først og fremst Rana. En stor andel dagpendlere betinger gode og sikre samferdselsløsninger.

Utfordringer:

Bompengeløsning for E 6 og nedlegging av fergeforbindelsen Hemnesberget - Leirvika vil helt klart påvirke vår attraktivitet negativt i forhold til framtidig pendling til/ fra nabokommunene. Disse forholdene var ikke skilt ut som egne tema i spørreundersøkelsen, men gikk igjen som viktige momenter i noen av fritekstsvarene.

Muligheter:

Utbygging av E 6 og storflyplass på Hauan er statlige investeringer som også vil ha stor betydning for næringslivet i Hemnes og gi nye muligheter.

Aktuelle infrastruktursatsinger:

Ved utbygging av bredbånd prioriteres fiber på de interkommunale strekningene og der det er behov for stor hastighet, kapasitet og leveringssikkerhet. I områder i kommunen med få kunder og store avstander, bør det satses på radioløsninger. Utbyggingen av bredbåndsnettet må også ses i sammenheng med etablering av flere basestasjoner for bedre mobildekning og signaltilførselen til disse, da Telenor sine linjer i fasttelefonnettet planlegges nedkoblet innen 2017. Utbyggingene forutsetter samfinansiering med andre aktører.

I Korgen-området er det knapphet på velegna nærings- og sentrumsarealer, og tilrettelegging for slike prioriteres i kommunedelplanarbeidet.

2. Nyetableringer, kompetansesatsing og bedriftsutvikling.

Bakgrunn:

Omtrent halvparten av bedriftene i Hemnes er registrert etter 01.01.2000 - noe som bekreftes av både spørreundersøkelsen og søk i Brønnøysundregistrene. Dette viser at næringsarbeidet bør ha høy prioritet for å bidra både til å erstatte bedrifter som avvikler - og i tillegg bidra til en økning i antall arbeidsplasser i takt med en voksende befolkning. Samtidig skjerpes kravene til kvalitet og produktutvikling for å kunne holde tritt i konkurransen.

Mål:

Antall arbeidsplasser i Hemnes skal økes med minst **20** stk. pr. år.

Utfordringer:

Begrenset lokalmarked med ca. 4600 innbyggere i kommunen.

Konkurransen mot bedrifter i nabobyene – og spesielt Mo i Rana

Muligheter:

Vår sentrale beliggenhet på indre Helgeland gir oss spesielle muligheter til å tiltrekke oss bedrifter som opererer i et regionalt marked hvis de kan oppnå noen fordeler med å komme til Hemnes.

Lokale gründere/ etablerere stimuleres til å satse i Hemnes.

Beskrivelse:

Det store flertallet av bedrifter i Hemnes er små enkeltpersonforetak, noe også næringsarbeidet må ta hensyn til. Etablereren er derfor også viktig i det store sysselsettingsbildet.

«Tidlig krøkes ...». Skolene i Hemnes har vært aktive i å motivere og lære elevene om gründerprosesser og bedriftsutvikling. Denne virksomheten har vært delfinansiert via fylkeskommunens program for unge etablerere. F.o.m. høsten 2013 opphører denne støtten, og kommunen må avklare om det skal skje noen form for videreføring i egen eller regional regi.

På grunn av vår sentrale plassering på Indre Helgeland bør vi ha en beredskap i forhold til større etableringer m.a. i form av attraktive næringsarealer og lokal infrastruktur - noe etableringen av Nortura-slakteriet på Bjerka er et godt eksempel på. Slike forespørsler kan komme både uventet og fort - og krever gjerne raske avklaringer.

Det skjer en rivende teknologisk utvikling i næringslivet og det er avgjørende å kunne ta del i denne kunnskapsbaserte produksjonen og produktutviklingen for å kunne skape ny vekst også lokalt. Kommunen bør derfor ha spesiell fokus på og stimulere til etableringer basert på høgteknologisk produksjon og utvikling.

Petroleumsvirksomheten, som vokser i vår umiddelbare nærhet, gir nye muligheter pga. vår sentrale beliggenhet mellom basen i Sandnessjøen og industrimiljøene i Mo i Rana og Mosjøen. Her må kommunen være aktiv både med profilering mot petroleumsmiljøet og leverandørindustrien og tilrettelegging av næringsarealer.

Aktuelle satsinger:

Gründeropplæring i skolen.

Prioritere en lokal førstelinjetjeneste med kompetanse og kapasitet til å følge opp etablerere og eks. bedrifter i startfasen av prosjekter/ etableringer.

Videreutvikle samarbeidet med 2. linje aktører innen kompetanseheving og bedriftsutvikling.

Ha tilstrekkelig med midler til etablererstøtte og medfinansiering av kompetanseheving og bedriftsutvikling – spesielt der Innovasjon Norge ikke bidrar.

Ha spesiell fokus på høgteknologisk produksjon og utvikling – spesielt rettet mot petroleumsvirksomheten i våre nærrområder.

Legge til rette for arbeidsplasser som etterspørres spesielt av kvinner og ha særskilt fokus på å tilrettelegge i forhold til familiens samla ønsker og behov for attraktive arbeidsplasser lokalt.

3. Landbruk

Bakgrunn:

Landbruket har vært inne i en kontinuerlig strukturendring siden 1945, og utviklingen ser ut til akselerere med større og færre bruk - som opprettholder omtrent samme produksjonen av råvarer.

Mål:

Hemnes skal styrke sin posisjon som landbrukskommune ved å øke sin relative andel av matproduksjonen på Helgeland, og kommunens landbruksarealer og -bebyggelse skal framstå som velholdt og velstelt – ma. gjennom å styrke samspillet mellom kulturlandskap og aktiv landbruksdrift.

Landbruket i Hemnes skal fortsatt være en tydelig bærer av vår kulturhistorie.

Utfordringer:

Generelt er det svak økonomi i næringen og inntektsnivået avhenger sterkt av politisk «velvilje» mot næringen.

Landbruket er sårbart mot renteøkninger.

Nedlegging og fraflytting fra gårdsbrukene skjer kontinuerlig – og det blir langt mellom brukerne.

De som har landbruket som eneste yrke kan lett komme inn i sosial isolasjon.

Muligheter:

Beholde og øke andel av produksjonen pga. unge satsingsvillige bønder med nytt og effektivt driftsapparat.

Modernisering av driftsapparatet med mindre belastende arbeidsoperasjoner og redusert tidsforbruk.

Styrke fagmiljøet og det sosiale samholdet (møteplasser).

Beskrivelse:

Svak økonomi i landbruket er en utfordring for bosettingen på bygdene der en blir mer og mer avhengig av andre jobber/ tilleggsnæringer hvis fraflyttingen skal begrenses. Samtidig har det i Hemnes vært en stor fornyelse og effektivisering av bygningsmassen gjennomført av unge bønder med framtidstro. Næringens rammebetingelser blir i all hovedsak fastlagt sentralt, men kommunen kan

gjennom en aktiv holdning til næringen være med å stimulere til både ny virksomhet og videreutvikle det som er. Det finnes en mengde ulike støtteordninger for næringen og der kan kommunen være en av flere «gode hjelpere» med rådgiving, bistand med søknader og formidling av kontakt. I kommuner som har en passiv holdning til landbruksnæringen ser en fort at virksomheten kan stagnere og brukerne gi opp.

Aktuelle landbrukssatsinger:

Styrke samarbeidet mellom privat og kommunal veiledningstjeneste.

Vedlikeholde og styrke den kommunale landbrukskompetansen og –kapasiteten.

Bidra aktivt til rekruttering til landbruket.

4. Reiseliv

Bakgrunn:

Reiselivet i Hemnes består av små enheter med begrenset og sesongpreget omsetning til tross for vår sentrale plassering på Helgeland ved E6.

Mål:

Indre Helgeland generelt og Hemnes spesielt skal bli et godt synlig reiselivsmål i markedet.

Utfordringer:

Reiselivsbedriftene i Hemnes består av små enheter som har lite samarbeid.

Både området Indre Helgeland og bedriftene våre er lite synlige i markedet.

Enkeltbedrifter har begrensa ressurser til profilering og markedsføring.

Muligheter: Utnytte våre naturlige og lokale fortrinn på en bedre måte gjennom en tydelig profilering av noen "fyrtårn":

Okstindan - Nord-Norges høyeste fjell, Okstindbreen og Rabothytta.

Korgfjellet m/lett vandring og Okstindutsikt.

Villmarksveien som alternativ til E6.

Lakse- og sjøørretfiske.

Kunstnermiljøet på Hemnesberget.

Beskrivelse: I markedsføringsammenheng har Helgeland vært i en "bakevje" generelt - og Indre Helgeland spesielt - der E6 gjennom Hemnes har fungert som en ren transportetappe for de fleste reisende. Det har vært mye fokus på kysten, og våre flotte fjell og daler har vært tilnærmet ukjent i både inn- og utland. Vi har derfor en stor markedsførings- og tilretteleggingsjobb å gjøre hvis vi skal bli kjent som et reiselivsmål for natur- og kulturopplevelser på høyde med mange andre destinasjoner i Nord-Norge.

Aktuelle reiselivssatsinger:

Utvikle kommunens hjemmeside til å omfatte profilering av opplevelses- og aktivitetstilbudet i kommunen f. eks. ved å ha flere webkamera med direkte sendte bilder av Okstindan og sette opp infoskjermer på veikroene.

Arbeide aktivt sammen med Helgeland Reiseliv for å motivere reiselivsaktørene til samarbeid om markedsføring og produktutvikling - med kvalitet som fokusområde.

Arbeide ut fra et utvidet reiselivsbegrep som involverer alle som kommer i kontakt med de reisende.

Jobbe mer aktivt opp mot Helgeland Reiseliv for å få ut artikler på de lokale, regionale og nasjonale reiselivsportalene – samt støtte pressebesøk med mål om å få gode redaksjonelle oppslag i norske og internasjonale media.

Utvikle og markedsføre Okstindområdet.

Jobbe tett sammen med Grane, Hattfjelldal og Helgeland Reiseliv for å utvikle og markedsføre Villmarksveien.

Bidra til å samle aktørene langs elvene med sikte på tilrettelegging for kommersielt fiske.

5. Varehandel, service- og tjenesteyting

Bakgrunn / beskrivelse:

Vare og tjenestetilbudet i Hemnes består i hovedsak av basistilbud til lokalbefolkningen. Innkjøp av større kapitalvarer foregår for det meste i Mo i Rana der det har vært en betydelig etablering av kjøpesenterkapasitet og større kjedeforretninger. Noe av varehandelen til Hemnesværingene skjer også i Mosjøen. Et unntak er landbruksmaskiner, som har forhandler i Korgen. Netthandel er også i rivende utvikling for noen varegrupper.

Tallene for varehandelen pr. innbygger i Hemnes og i våre nabokommuner viser en negativ utvikling for Hemnes de siste 4 år med en reduksjon i omsetningen i Hemnes på hele 9,4 % - mens Mo i Rana har økt med 12,7 % i samme periode. Omsetningstallene pr. innbygger for 2012 er hhv. kr. 29 622 for Hemnes og kr. 81 749 for Rana. Dette viser i utgangspunktet en stor handelslekkasje og i tillegg en negativ utvikling med økende omfang. Tallene for Vefsn viser omtrent samme utvikling som for Mo i Rana: Innbyggerne bruker mer penger, men merforbruket skjer i byene.

Mål:

Den negative handelslekkasjen for Hemnes skal begrenses til et minimum.

Utfordringer:

Det har vært en stor satsing på kjøpesenter og filialer av kjente varehus i Mo i Rana de siste årene - som nå har fått en kapasitet til å betjene en langt større befolkning enn det vi har på Nord-Helgeland.

En slik overetablering er med på å øke konkurransen og presse prisene ned - noe som gir enda større utfordringer for forretningene i Hemnes med betydelig mindre kundegrunnlag.

Muligheter:

Tilrettelegging for regionale servicebedrifter som oppsøker kundene (Hemnes ligger sentralt i regionen).

Utvikle mer attraktive sentrumsområder som har en tiltrekningseffekt i seg selv.

Aktuelle satsinger:

Sentrumsutvikling med lett tilgjengelige forretningsarealer med god logistikk - og attraktive fellesarealer og uterom.

6. Bygg og anlegg, transport.

Bakgrunn/ beskrivelse:

I Hemnes er det relativt mange, men små aktører innen anleggs- og transportbransjen. I forbindelse med de store planlagte investeringene/ utbyggingene de kommende årene i ma. kraftanlegg og vei (E6), vil det sannsynligvis være behov for all den transportkapasitet som finnes i lokalområdet i perioder.

Mål:

Full utnyttelse av den lokale transport- og anleggskapasiteten over tid.

Utfordringer:

Tilpasse kapasiteten når oppdragsmengden svinger – spesielt etter at de store anleggene er fullført.

Muligheter:

Stor anleggsaktivitet vil øke etterspørselen etter transport- og anleggstjenester lokalt og regionalt. Lokale tilbydere bør kunne ha kostnadsfordeler i anbudskonkurranser/ tilbud.

Aktuelle satsinger:

Bidra til at lokale tilbydere i bygge-, anleggs- og transportbransjen får oppdrag i forbindelse med de store utbyggingene som har startet / kommer.

7. Kulturbaserte næringer.

Bakgrunn/ beskrivelse:

Det er et stort og allsidig kulturmiljø i Hemnes med høgt aktivitetsnivå med flere profesjonelle kunstnere og musikere. I tillegg kommer en rekke festivaler og andre kulturarrangement.

Kulturbasert næring er ikke en egen bransje i det offisielle bransjeregisteret og det er derfor vanskelig å finne statistikk eller oversikt over foretakene. I spørreundersøkelsen mot næringslivet, svarte 13 % at de drev med kulturbasert næring.

Mål:

Kulturbasert næring skal bli en betydningsfull del av næringslivet og den økonomiske utviklingen i Hemnes.

Utfordringer:

Økonomi er sjelden en motivasjonsfaktor hos dem som driver kulturbaserte næringer – å ta seg tilstrekkelig betalt er gjerne utfordrende.

Muligheter:

Med stadig bedre privatøkonomi, vil etterspørselen etter kulturbaserte produkter sannsynligvis øke.

Med mange aktører i lokalmiljøet øker muligheten for kreative allianser.

Aktuelle kulturnæringssatsinger:

Bevisstgjøre foretak som driver med kulturbaserte næringer om at de er en viktig del av den lokale økonomien og næringslivet med tilhørende sysselsetting og arbeidsliv.

Bidra til at flere kulturaktører velger Hemnes som bo- og arbeidssted.

8. Vannkraft/ energiproduksjon.

Bakgrunn:

Hemnes er en av de største vannkraftkommunene i Nordland – og stor på landsbasis - med en årsproduksjon på ca. 3,3 TWh. Dette gir betydelig inntekter til kommunen i form av eiendomsskatt, konsesjonsavgifter og salg av konsesjonskraft.

Mål:

Hemnes kommune skal ha mest mulig igjen økonomisk for å være vertskommune for de store vannkraftanleggene.

Utfordringer:

Naturinngrepene som følger av virksomheten.

Beskrivelse:

Drift av moderne kraftanlegg gir lite igjen i form av sysselsetting i forhold til investeringene ved den løpende driften. Alle Statkraft sine anlegg i nord fjernstyres fra driftssentralen i Korgen, og det er ellers behov for noe administrasjon og vedlikehold. Dette er imidlertid arbeidsplasser som krever til dels høg kompetanse og er en styrke for lokalsamfunnet.

Den største verdien for kommunen ligger i de lovfesta økonomiske kompensasjonene som oppnås. Lov- og regelverket og forvaltningen av dette regimet er komplisert og i stadig endring. Det er derfor avgjørende for kommunen å ha kompetanse på dette feltet for å kunne ivareta sine legitime interesser og se konsekvensene av sine beslutninger – eller mangel på sådanne.

Aktuelle satsinger:

Opplæring og oppdatering av nøkkelpersoner i kommunen på kraftspørsmål – både politisk og administrativt.

Bidra til at det lokale næringslivet kan få oppdrag i forbindelse med oppgraderinger og bygging av nye kraftanlegg.

Bidra til å formidle vannkraftens betydning for regionen og skape ny aktivitet i kommunen gjennom etableringen av et vannsenter.

Framtidig organisering av næringsarbeidet

Beskrivelse:

For beskrivelse av nå-situasjonen vises det til side 4, «Organisering av næringsarbeidet».

Fordeler:

Et team bestående av næringsansvarlig, rådmann og ordfører er en funksjonell løsning og kan belyse en sak fra flere sider.

Ordfører vil uansett være en sentral person i næringsarbeidet.

Ulemper:

Sammenblanding av beslutningsmyndighet over kommunale midler mellom politikk, administrasjon og næringsliv som ligger i gjeldende plan er problematisk i forhold til kommuneloven.

Konklusjon:

Det bygges videre på modellen «Team Hemnes», men teamet gis en rådgivende funksjon uten bevilgningsfullmakt. I den grad tildeling av midler til næringsformål delegeres fra formannskapet, skal delegeringen gå til rådmann – og det er rådmann som formelt innstiller til formannskapet i saker som ikke omfattes av delegeringsfullmakten.

Hemnes kommune vil ikke kunne stille med ressurser og kompetanse til å bistå alle etablerere og bedrifter med alle behov. Det er derfor behov for tett samarbeid med en 2. linjetjeneste som har til oppgave å følge opp næringssettingser både faglig og finansielt.

Inntil videre bør derfor samarbeidsavtalene med Aktiv Næringservice AS og Innovasjon Norge videreføres.

For å kunne følge opp næringsarbeidet og bedriftene i kommunen på en god måte, vil det være formålstjenlig for Hemnes kommune å være medlem av og jobbe i samarbeide med Ranaregionens Næringsforening.

Vedtatt av Hemnes kommunestyre 22. april 2014.